

Kloosterkerk

25 december 2021 – ds. Rienk Lanooy

Jesaja 9,1-6 en Lukas 2

U kunt deze dienst alsnog bekijken en beluisteren via www.youtube.com/watch?v=Gg32n721egM

Gebed

Trouwe God,
op dit warme, lichte feest
betreden wij – voor even –
een andere wereld.
Soms zoeken wij
onze bestemming
ver buiten
hoog boven
of diep in ons
maar laat ons
de zin van ons leven
het geheimenis van ons bestaan
vinden bij het kind van Betlehem.

Want als het onze wereld betreedt
en het ons
in zijn goedheid meeneemt,
ontsteekt het voorgoed in ons

het verlangen
naar een wereld
waar wij thuis zijn
een wereld
waar goedheid regeert
en vrede in overvloed is
een wereld
waarin wij mensen worden
van het welbehagen
met al onze wijsheden
en eigenwijsheden.

Daarom bidden wij U
dat wij ons hart openen
voor dit kind
zodat het het ook in ons
geboren wordt
op dit warme, lichte feest.

Preek

Ik las het in de krant; het intrigerende verhaal van Leonardo Jacobs. Soms kon hij lange tijd wat teruggetrokken zijn en neerslachtig, maar nu was hij zo opvallend monter dat zijn vrouw aan hem vroeg: 'Heb je soms een nieuwe vriendin?' In de hippe jaren zeventig hadden ook Leonardo en zijn vrouw toegegeven aan, wat zij noemen, 'de malle fratsen die toen in de mode waren bij zich modern wanende gezinnetjes'. Maar inmiddels waren ze ruim twintig jaar verder met die oude vraag opnieuw gesteld: 'Heb je soms een nieuwe vriendin?' Toen kwam het hoge woord er uit: 'Nee, het is erger, ik denk dat ik gelovig begin te worden.' Zijn vrouw: 'Geloof waarin?' 'In God.' Haar opluchting was groot: 'Gelukkig, dat gaat wel over', zag Leonardo haar denken. Maar hij wist: Vriendinnen waren overgegaan, dit bleef.

Sommige dingen blijven en sommige dingen gaan over. Ook het kerstfeest gaat over. Misschien is dat ook wel de essentie er van: dat we voor even een andere, betere wereld betreden, waar we zo naar kunnen verlangen. Zonder die andere, betere wereld, zou Kerstmis niet mooi zijn. Een vreemd heimwee trekt in ons, misschien wel het meest naar een verleden dat er nooit geweest is. Engelen, een stal, licht – eenvoud, stilte en rust, misschien dit jaar wel meer dan je lief is. En daarom worden er kerstbestanden gesloten, op het slagveld van de volken en op het slagveld dat een familie kan zijn. De krant geeft een pagina vol adviezen over het vermijden van ongemakkelijke gesprekken met verbodenwoordenlijsten, boetepotten en al. En voor de kerstdis staan er nog wat tip bij: Benadruk wat bindt, niet wat scheidt; luister naar de ander; let op je woorden; drink niet teveel. Je zou bijna denken: als deze omgangsvormen speciaal het Kerstdiner betreffen, hoe gaan we dan de rest van het jaar met elkaar om? – maar die gedachte wil ik nu niet toelaten.

Ook ik wil graag met u – voor even – de schoonheid van die andere, betere wereld binnentreden.

En toch, het kerstfeest gaat over, veel dingen gaan over, die andere, betere wereld, in onze gedachten, is maar van tijdelijke aard. Kerstbestanden gaan voorbij, de omgangsvormen hebben het zwaar, de rest van het jaar, in het echte en in het virtuele bestaan. Straks neemt de dagelijks gang van zaken alles weer over: het eindeloze meningencircus, de toenemende prestatiedruk waar jonge mensen onder kunnen bezwijken: altijd maar flexibel zijn en nergens bij horen. En er is de groeiende ongelijkheid tussen wat het leven voor de één wel en voor de ander niet in petto heeft. We denken wel – soms vermoed ik dat het een diepgeworteld geloof is – dat ieder mens evenveel kansen heeft om te kunnen worden wat h/zij wil, maar we weten allang dat het milieu waarin je geboren bent, de genen die je meekrijgt en het geluk dat je hebt veel bepalender zijn. Michael Sandel noemt dat de 'tirannie van verdienste'. *You can make it if you try* denken we en dus is wie achterblijft op de sociale ladder een *loser* die dat aan zichzelf te wijten heeft. En dan speelt daar doorheen nog dat virus zijn eigen, grimmige spel, en komen we er – met moeite – achter dat we sommige dingen niet in de hand hebben. En daarom zit u nu thuis en kunnen we deze dag die andere, betere wereld niet voor even met elkaar delen onder het dak van dit oude huis.

Kerstmis, dat voor even vertoeven in een andere, betere wereld gaat voorbij. De vrouw van Leonardo Jacobs dacht dat ook over zijn geloof toen hij haar vertelde hoe hij een keer tijdens het skiën, alleen in een stoeltjeslift bungelend boven de piste, plotseling overvallen werd door een diep besef van gekend zijn, hoe hij een mystieke ervaring kreeg die zijn zintuigen te boven ging. Opeens was daar een diep weten. Dit moest iets van God zijn, deze blikseminslag zonder geluid en zonder beeld. En hij wist: veel gaat over, maar dit blijft.

Toen ik het las, was ik eerst verrast en wat bevreemd. Maar later moest ik aan het kerstfeest denken in deze ingewikkelde tijd. Eerst was er de teleurstelling: wordt het wel kerst als er niets doorgaat, als er geen concerten zijn, geen lange tafels in de kerk, geen gesprekken, als we niet schouder aan schouder samen kerstliederen kunnen zingen? Tot het bij me binnenkwam als bij Leonardo in zijn stoeltjeslift: ja, allemaal jammer, heel jammer... en toch... en toch wordt het kind geboren, hoe dan ook. Dwars door alle mitsen en maren, door onze wereldbeelden, epidemieën, onmacht, moedeloosheid heen, wordt het geboren. Onstuitbaar zoals een geboorte onstuitbaar is.

En Lukas vertelt: daar ligt het, dat kind, in een voederbak, nietszeggend maar veelbetekenend, onaanzienlijk maar allesomvattend. En de keizer, Augustus, die zonder enige schaamte over zichzelf zei: *Ik trof Rome als een stad van baksteen aan en liet het achter als een stad van marmer* die is in dit verhaal slechts franje, die doet alleen mee als achtergrondmuziek, want ook de keizer gaat voorbij. Alles gaat voorbij, maar er is er een die blijft en dat is dit kind, deze mens onder de mensen, dit woord dat vlees geworden is.

Ja, lieve mensen, als Kerstmis niet voor even een stap was uit ons dagelijks leven naar een andere, betere wereld, dan zou Kerstmis niet mooi zijn. Maar als Kerstmis niet ook het inbreken van een nieuwe wereld in ons dagelijks leven zou zijn, dan zou het zijn doel voorbij schieten. Want dat is het perspectief van dit feest: dat er een ander verhaal is dat zich voorgoed wil mengen met ons eigen levensverhaal, dat er een liefde is die zich ontpopt in onze eigenliefde, dat er een licht is dat onze zwakflakkerende vlammetjes

aanwakkert, dat midden in de winternacht de hemel opengaat en ons zegt: wees niet bang, ik ben met je. Zoek het niet in de grote dingen, maar in de zachte krachten, niet in de intimidatie maar in de intimiteit, niet in de brutaliteit maar in de subtiliteit. Zoek het in een kind in de marge van de wereld. Want dat blijft.

En daarom vertelt Lukas dat de engel van de kerstnacht niet uit het zwerk afdaalt om in Rome aan de keizer het goede nieuws te vertellen. Zou die het geloven? En hij landt niet op het plein voor de tempel van Jeruzalem om eerst de religieuze en politieke leiders te vertellen van dit nieuwe, zo andere begin. Zouden zij werkelijk opnieuw kunnen beginnen? En ook Betlehem vliegt hij voorbij, de stad van David, waar geen plaats is in het nachtverblijf van de stad voor het vluchtelingenkind. Zouden ze voor hem wel plaats willen maken? Nee, zonder tussenstop, meldt de boodschapper van God zich bij een paar herders, die zich buiten de stad bevinden op het veld. Zij zijn het die het nieuws als eersten horen. Dit kind is er allereerst voor hen. Voor de mensen die niet gehoord worden, werkelijk niet gehoord – en dat zijn toch anderen dan zij die vooral roepen dat ze niet gehoord worden. Voor de stille krachten die door hun oprechte aandacht voor de ander het cement vormen van onze samenleving. Voor de vluchtelingen in de Azc's, voor wie geen plaats is. Voor de aardige mevrouw in het Boostercentrum die mij de prik met Moderna én, zoals ze zei, met liefde gaf. Voor al die mensen die blijven vertrouwen, ook al zijn ze moedeloos geworden, voor al die mensen die hun rug rechten, ook al laten ze het er liever bij zitten. Voor al die mensen die zeggen: het kan niet, en er toch in blijven geloven. Geloven dat alles voorbij gaat, maar dat dit kind met zijn verhaal een blijvertje is, een bondgenoot op leven en dood.

Ja, en nu kom ik nog een keer terug bij Leonardo Jacobs. 'Heb je een nieuwe vriendin?', vroeg zijn vrouw hem, na zijn Godservaring in de stoeltjeslift. 'Nee', zei hij, 'het is nog erger. Ik denk dat ik gelovig begin te worden'. Ik zou willen zeggen: je hoeft voor die ervaring niet per se in een skilift te zitten. Het kan ook heel goed met het verhaal van kerstmis. En nee, echt vroom hoef je voor het kerstgeloof niet te zijn, als er maar iets is dat zich in je nestelt, voorgoed, dat zegt: als dit kind het met mij wil wagen, dan wil ik het ook wel wagen met dit kind en met zijn liefde voor deze wereld. Dan gaat het kerstfeest weliswaar voorbij, zoals alles voorbij gaat, maar wat blijft is dit kind, dit *Magnum Mysterium*, dit grote geheimenis van een God die zich voor de wereld niet te groot voelt, maar zijn macht aflegt en klein wordt.

Charlie Chaplin zei eens: 'Macht heb je alleen nodig als je van plan bent foute dingen te doen – de rest kun je wel met liefde af'. Dat heeft dit kind gedaan en wie weet lukt het ons ook, soms – even, als we voor even die andere wereld van Kerstmis in gaan. En erna, als alles weer voorbij is, maar het kind onder ons gebleven is. Ik wens u een liefdevol kerstfeest toe.

bronnen:

Het interview met Leonardo Jacobs is te vinden op www.trouw.nl/religie-filosofie/leonardo-jacobs-81-ontmoette-god-onverwachts-in-de-skilift-ik-was-volledig-ontregeld-b0872b00/

Carel ter Linden, *Bijbelse miniaturen Over Adam en Eva, Kaïn en Abel, Noach, Abraham, Mozes, David, het Hooglied, Jona en Jezus*, Amsterdam: Arbeiderspers 2018

Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk.

U steunt ons werk ermee!